



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

## UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 44/2022-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíťa a zo sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Katarínou Šangalovou, PhD., Hurbanova 81, Hlohovec, proti postupu Sociálnej poisťovne, ústredia, Bratislava, v konaní vedenom pod č. 7192-31/2021-BA takto

### **r o z h o d o l :**

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

### **O d ô v o d n e n i e :**

#### **I.**

#### **Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci**

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 31. mája 2021 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie a na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Sociálnej poisťovne, ústredia, Bratislava (ďalej len „Sociálna poisťovňa“), v konaní vedenom pod č. 7192-31/2021-BA (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľ zároveň navrhuje, aby ústavný súd prikázal Sociálnej poisťovni konať a rozhodnúť bez zbytočných prieťahov, priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie vo výške 3 000 eur a náhradu trov konania.

2. Sťažovateľ sa žalobou doručенou Okresnému súdu Bratislava II 29. novembra 1999 a následne postúpenou 2. júna 2004 Okresnému súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) a vedenou pod sp. zn. 15 C 178/2004 domáhal proti žalovanému (zamestnávateľovi) priznania straty na zárobku s príslušenstvom z titulu pracovného úrazu z 18. septembra 1985. V predmetnom konaní okresný súd uznesením z 12. apríla 2016 pripustil Sociálnej poisťovni vstup do konania v pozícii žalovaného v 2. rade, pripustil zmenu petitu, konanie (bližšie špecifikované v petite) proti Sociálnej

poisťovni vylúčil na samostatné konanie, konanie proti Sociálnej poisťovni o sumu 51 723 eur za obdobie od 1. novembra 1996 do 31. decembra 2003 zastavil a žiadnemu z účastníkov konania nepriznal právo na náhradu trov konania. Zároveň schválil zmier, a to s povinnosťou zamestnávateľa (v pozícii žalovaného v 1. rade) zaplatiť sťažovateľovi sumu 62 079,47 eur pozostávajúcu zo straty na zárobku po skončení práceneschopnosti za obdobie od 1. januára 1996 do 31. decembra 2003 (vo výške 51 723,40 eur), dohodnutého úroku z omeškania (vo výške 4 356,07 eur) a dohodnutých trov právneho zastúpenia (vo výške 6 000 eur). Nárok sťažovateľa týkajúci sa straty na zárobku od 1. januára 2004 bol okresným súdom vylúčený na samostatné konanie, ktoré bolo vedené pod sp. zn. 15 C 1/2017. Na pojednávaní konanom 21. mája 2018 pripustil okresný súd zmenu petitu, v zmysle ktorého bola Sociálna poisťovňa povinná zaplatiť sťažovateľovi za obdobie od 1. januára do 30. apríla 2018 sumu 183 452,40 eur spolu s ročným úrokom z omeškania (výrok I); od 1. mája 2018 bola Sociálna poisťovňa povinná uhrádzať sťažovateľovi sumu 1 254,60 eur mesačne vždy do 15. dňa nasledujúceho kalendárneho mesiaca a túto sumu ďalej upravovať v zmysle § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) o sumu zvýšenia dôchodkových dávok podľa príslušných právnych predpisov (výrok II) a zároveň bola Sociálna poisťovňa povinná zaplatiť sťažovateľovi trovy konania a trovy právneho zastúpenia tak, ako budú vyčíslené v písomnom vyhotovení rozsudku. Po pripustení zmeny petitu žaloby vydal okresný súd uznesenie č. k. 15 C 1/2017-133 z 30. mája 2018, ktorým konanie zastavil s tým, že po právoplatnosti uznesenia bude vec postúpená na konanie Sociálnej poisťovni, a žiadnej zo strán sporu nárok na náhradu trov konania nepriznal. Predmetné uznesenie bolo potvrdené Krajským súdom v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 15 Co 52/2019-237 z 22. júla 2020.

3. Sociálna poisťovňa vydala 18. marca 2021 rozhodnutie, ktorým sťažovateľovi priznala nárok na úrazovú rentu od 1. januára 2004 do 1. januára 2021 v sumách, ktoré chronologicky vyčíslila v súlade so zvyšovaním v zmysle zákona o sociálnom poistení. Zároveň znížila doplatok na úrazovej rente z pôvodne vyčíslenej sumy 261 054,54 eur o preddavkové platby uhradené Sociálnou poisťovňou vo výške 12 000 eur. Rozdiel vo výške 249 054,54 eur bol sťažovateľovi následne vyplatený.

## II.

### Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta, že Sociálna poisťovňa v rozhodnutí z 18. marca 2021 nerozhodla o celom uplatnenom nároku, pretože jeho súčasťou bol i úrok z omeškania a trovy konania, a preto je presvedčený, že postup Sociálnej poisťovne je potrebné posúdiť ako porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu. Argumentuje, že *«v zmysle platnej právnej úpravy nedisponuje žiadnym riadnym ani mimoriadnym opravným prostriedkom, aby sa mohol domôcť „rozhodnutia o úroku z omeškania a trovách konania“, tak ako boli riadne uplatnené v súdnom konaní a v dôsledku rozhodnutia súdu, bola vec postúpená porušovateľovi – Sociálnej poisťovni, ktorá o celom uplatnenom nároku nerozhodla, ba ani sa v rozhodnutí o nich nezmiemala... nemôže podľa zákona o sociálnom poistení podať žiadny opravný prostriedok, nakoľko odvolanie nemôže podať voči neexistujúcemu výroku a súčasne nemôže ani podľa správneho súdneho poriadku podať správnu žalobu v sociálnych veciach, nakoľko súd v takomto konaní môže rozhodnutie Sociálnej*

*poisťovne zrušiť, ale nie „doplniť“ alebo „zmeniť“, čím boli v danom prípade vyčerpané všetky riadne aj mimoriadne opravné prostriedky a sťažovateľ nemá inú možnosť ako domáhať sa ochrany svojich základných práv a slobôd na Ústavnom súde SR».*

5. Oprávnenosť svojich nárokov podporil sťažovateľ konštatovaním, že v uzatvorenom súdnom zmiere, ktorý schválil okresný súd, sa právny predchodca Sociálnej poisťovne zaviazal uhradiť stratu na zárobku od 1. januára 1996 do 31. decembra 2003 a súčasne sa zaviazal uhradiť i trovy právneho zastúpenia a úrok z omeškania. Sťažovateľ v záujme uzatvorenia zmiere znížil svoje nároky v časti úroku z omeškania a trov konania, pretože ani po 16 rokoch od podania žaloby nemal príjem, ktorý mu patril, čo nepopieral ani zamestnávateľ.

6. V závere ústavnej sťažnosti sťažovateľ uvádza, že v dôsledku nerozhodnutia Sociálnej poisťovne o ním uplatnenom nároku v časti úroku z omeškania a trov konania (a ani zmienke v rámci odôvodnenia rozhodnutia z 18. marca 2021) Sociálna poisťovňa v riadne začatom konaní nepokračuje, v dôsledku čoho dochádza k porušovaniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote.

7. Vychádzajúc z uvedeného, sťažovateľ požaduje finančné zadostučinenie, pretože *„má pocit frustrácie, stresu a obavy z prehlbujúcej sa právnej neistoty a nedôvery v právny systém, keď sa nevie domôcť svojich práva, pričom v dôsledku zmeny právnej úpravy, ktorú nezavinil prešli jeho nároky zo zamestnávateľa, kde voči nemu rozhodoval súd, ktorý by nepochybne rozhodol nielen o základe nároku, ale aj o úroku z omeškania a trovách konania, pričom prechodom práva a povinností zo zamestnávateľa na Sociálnu poisťovňu nastal stav, že povinný subjekt, ktorý má vyplácať nároky sťažovateľa, rozhoduje o samotnom nároku a rovnako o úroku z omeškania a trovách konania. Ak by sa o úroku z omeškania a trovách konania nerozhodlo, nepochybne by sa v dôsledku zmeny právnej úpravy sťažovateľ dostal do horšieho právneho postavenia, nakoľko základ nároku mu bol priznaný.“*

### **III.**

#### **Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti**

8. Predmetom ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa o porušení v petite ústavnej sťažnosti označených práv postupom Sociálnej poisťovne v napadnutom konaní, pretože v ňom dosiaľ nebolo rozhodnuté o celom riadne uplatnenom nároku sťažovateľa.

9. Ústavný súd poznamenáva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne čl. 38 ods. 2 listiny) na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru niet zásadnejších rozdielov, a preto aj vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti rešpektuje judikatúru a vychádza z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, možno ich namietané porušenie posudzovať v rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti spoločne (m. m. IV. ÚS 120/2018).

10. V súlade s § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľa, pričom

posudzoval, či jej prijatiu na ďalšie konanie nebránia dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

11. Podstatou, účelom a cieľom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, pričom k vytvoreniu stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (I. ÚS 10/98, I. ÚS 44/99, IV. ÚS 68/02) alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 86/08).

12. Ústavný súd preto poskytuje ochranu tomuto základnému právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď namietané porušenie tohto práva ešte mohlo trvať (napr. I. ÚS 116/02, IV. ÚS 637/2013). Ak v čase doručenia ústavnej sťažnosti ústavnému súdu už nemôže dochádzať k namietanému porušovaniu označeného práva, ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú [§ 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde], pretože konanie o takej ústavnej sťažnosti pred ústavným súdom už nie je spôsobilé naplniť účel ochrany, ktorý ústavný súd poskytuje vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (m. m. I. ÚS 6/03). Uvedený právny názor ústavného súdu je akceptovaný aj judikatúrou ESLP (pozri Miroslav Mazurek proti Slovenskej republike, rozhodnutie o sťažnosti č. 16970/05 z 3. 3. 2009).

13. Jednou zo základných pojmových náležitostí sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je to, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza zo skutočnosti, že táto sťažnosť zohráva aj významnú preventívnu funkciu, a to ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (napr. IV. ÚS 104/03, IV. ÚS 73/05).

14. Ústavný súd dopytom v Sociálnej poisťovni zistil, že proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne z 18. marca 2021 nebolo podané odvolanie (o jeho prípustnosti bol sťažovateľ riadne oboznámený v rámci poučenia), a tak nadobudlo 29. apríla 2021 právoplatnosť. Po nadobudnutí právoplatnosti predmetného rozhodnutia bolo Sociálnej poisťovni doručené podanie sťažovateľa z 26. mája 2021 s argumentáciou identickou v odôvodnení ústavnej sťažnosti, ktorou sa sťažovateľ domáhal vyslovenia porušenia svojich práv a právom chránených záujmov, a to nečinnosťou Sociálnej poisťovne v napadnutom konaní, a žiadal, aby Sociálna poisťovňa vo veci konala a rozhodla o celom nároku sťažovateľa tak, ako bol uplatnený v súdnom konaní (aj úroky z omeškania a trovy konania). Sociálna poisťovňa v rámci odpovede z 21. júna 2021 poukázala na § 272 ods. 9 zákona o sociálnom poistení a uviedla, že nárok na určenie sumy straty na zárobku, ak je tento sporný, je pracovnoprávnym nárokom, o ktorom môže rozhodnúť jedine súd v civilnom súdnom konaní, teda táto právomoc jej nie je daná a jej kompetencie môžu nastúpiť až po tom, keď súd rozhodne o sume náhrady za stratu na zárobku k 31. decembru 2003. Ak nárok na jej výplatu trval aj po 31. decembri 2003, považuje sa od 1. januára 2004 za úrazovú rentu a poskytuje sa v sume, v akej patrila k 31. decembru 2003 po zvýšení podľa zákona o sociálnom poistení. Sociálna poisťovňa teda správne akceptovala súdom schválenú sumu náhrady za stratu na zárobku poškodeného k 31. decembru 2003 vo výške 816,20 eur mesačne. Taktiež poukázala na to, že „nie je pravdou ani tvrdenie, že niet riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku, ktorým by sa poškodený

*mohol domôcť rozhodnutia o úrokoch z omeškania a trovách konania. Je relevantné podotknúť, že proti rozhodnutiu č. 7192-31/2021-BA nebola využitá možnosť podať odvolanie. Nesúhlasíme ani s námetkou porušenia zásady právneho poriadku, že vydaním novej právnej normy nemôže dôjsť k zhoršeniu postavenia poškodeného. Konkrétne poukazujete na to, že ak by nedošlo k postúpeniu veci Sociálnej poisťovni, konajúci súd by okrem základu nároku rozhodol aj o úrokoch z omeškania a trovách konania. V tomto smere však opakovane konštatujeme, že o nároku na úrazovú rentu od 1. januára 2004 nemôžu rozhodovať súdy. Právomoc je v tomto smere daná výlučne Sociálnej poisťovni zákonom o sociálnom poistení, na čo správne nadviazali aj konajúce súdy, keď zhodne rozhodli o postúpení veci Sociálnej poisťovni bez toho, aby ju akýmkoľvek spôsobom zaväzovali na konkrétne rozhodnutie (v smere povinnosti rozhodnúť okrem základu nároku aj o úrokoch z omeškania a trovách právneho zastúpenia). Sme toho názoru, že Sociálna poisťovňa rozhodla o nároku poškodeného na transformovanú úrazovú rentu v zákonnej lehote a zákonným spôsobom, nepopierajúc skutočnosť, že od podania žaloby na súd, tento rozhodol až po 16 rokoch a že na konečné rozhodnutie súdu vo forme schváleného súdneho zmiernu musel poškodený vyvinúť značné úsilie. Sociálna poisťovňa, ústredie, priznala poškodenému nárok spätne od 1. januára 2004 a vyplatila tomu zodpovedajúci doplatok na úrazovej rente.“.*

15. Ústavná sťažnosť sťažovateľa namietajúca postup Sociálnej poisťovne v napadnutom konaní bola ústavnému súdu doručená 31. mája 2021, t. j. zjavne po tom, keď bolo právoplatne rozhodnuté vo veci sťažovateľa (bod 14 tohto odôvodnenia).

16. Sťažovateľ sa teda v predmetnej veci domáha ochrany svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v čase, keď v napadnutom konaní Sociálnej poisťovne namietané porušenie označených práv už netrvalo. Podľa názoru ústavného súdu bola už v čase podania ústavnej sťažnosti právna neistota sťažovateľa odstránená. K uvedenému záveru dospela aj Sociálna poisťovňa v rámci svojej odpovede na podanie sťažovateľa z 26. mája 2021.

17. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

18. Nad rámec uvedeného ústavný súd uvádza, že sťažovateľ v ústavnej sťažnosti neuvádza ani netvrdí, že podal žalobu proti nečinnosti orgánu verejnej správy podľa § 242 a nasl. zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov. Tiež žiadnym spôsobom nepreukázal, že by uvedený právny prostriedok, ktorý mu priznáva zákon na ochranu jeho práv alebo právom chráneným záujmov, nevyčerpal z dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde). Z uvedených dôvodov by prichádzalo do úvahy aj odmietnutie ústavnej sťažnosti sťažovateľa podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnej.

18.1. Pozornosti ústavného súdu neušla skutočnosť, že sťažovateľ podal proti uzneseniu okresného súdu z 30. mája 2018 (potvrdenému uznesením krajského súdu z 22. júla 2020), ktorým bolo konanie zastavené, vec postúpená Sociálnej poisťovni a žiadnej zo strán sporu nepriznaný nárok na náhradu trov konania, ústavnú sťažnosť. Uznesením ústavného súdu č. k. II. ÚS 29/2021-15 z 28. januára 2021 bola ústavná sťažnosť podaná proti uzneseniu krajského súdu z 22. júla 2020 odmietnutá ako neprípustná, pretože sťažovateľ proti nemu nepodal dovolanie, čím nevyčerpal mimoriadny opravný prostriedok, ktorý mu zákon na ochranu jeho práv účinne poskytoval a na využitie ktorého bol oprávnený.

19. V nadväznosti na sťažovateľom tvrdené porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny prietahovým konaním správneho orgánu ústavný súd konštatuje, že v systematike ústavy sú primeraná celková dĺžka, rýchlosť, plynulosť a efektívnosť konania (kam smeruje argumentácia sťažovateľa) obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a nie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nespadá pod ochranu čl. 46 ods. 1 ústavy, pokiaľ namietané porušenie tohto základného práva nedosahuje takú intenzitu, že s ohľadom aj na ďalšie konkrétne okolnosti daného prípadu by bolo možné uvažovať o odmietnutí spravodlivosti (napr. IV. ÚS 242/07).

20. Ústavný súd konštatuje, že v danom prípade nie je možné uvažovať o odmietnutí spravodlivosti, a teda ani o vyslovení porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, v dôsledku čoho je aj v tejto časti ústavná sťažnosť sťažovateľa zjavne neopodstatnená.

21. Keďže ústavná sťažnosť bola ako zjavne neopodstatnená odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

**P o u č e n i e :** Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

**V Košiciach 1. februára 2022**

**Ladislav Duditš**  
**predseda senátu**